

הרב משה ליב הכהן הלברשטט

חג השבועות - פרשת נשא

מהותה של התורה הקדושה

"ויוחן שם ישראל נגד ההר. ומשה עלה אל האלהים, ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, כה תאמר לבית יעקב, ותגיד לבני ישראל" (שמות יט, ב-ג).

"ויוחן שם ישראל" - כאיש אחד בלב אחד. "כה תאמר לבית יעקב" - אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה. "ותגיד לבני ישראל" - עונשים ודקדוקין פרש לזכרים דברים הקשין כגידין (רש"י, מכילתא).

גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנאמר (ישעיהו לב, ט) "נשים שאננות קומנה שמענה קולי, בנות בוטחות האזנה אמרתי", אמר ליה רב לר' חייא נשים במאי זכיין? (ברכות זז.). שאלה זו של רב לר' חייא לכאורה תמוהה ביותר, התורה הקדושה ניתנה לכל עם ישראל, כאיש אחד בלב אחד, ולא זו בלבד אלא שהיתה פניה ישירה לנשים עוד לפני האנשים "כה תאמר לבית יעקב", אם כן מדוע נחשוב שזכותן של הנשים בתורה תהיה פחותה מזו של האנשים?

מצות עשה ללמוד חכמת התורה וללמדה, ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן בזכרים אבל לא בנקבות, שנאמר (דברים יא, יט) "בניכם", ודרשו זכרונם לברכה (קידושין כט:) ולא בנותיכם (ספר החינוך מצוה תיט). מכיון שהנשים אינן מצוות בלימוד התורה, ולימוד התורה היא המצוה המרכזית ביותר בתורה, שבה יש לעסוק תמיד כמו שנאמר (יהושע א, ח) "והגית בו יומם ולילה", לכן שאל רב לר' חייא נשים במאי זכיין, אם אינן מצוות בלימוד התורה, מדוע גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים? ועל זה משיבה הגמרא, באקרויי בנייהו לבי כנישתא (בכך שמביאות את בניהן, תינוקות של בית רבן, ללמוד אצל רבם בבית הכנסת), ובאתנויי גברייהו בי רבנן (ובכך שמאפשרות לבעליהן ללמוד בבית המדרש משנה וגמרא), ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן (וממתינות לבעליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת). זו היא הסיבה שלנשים יש זכות עצומה במצוות תלמוד תורה עצמה, אבל בתורה עצמה ברור הוא שחלקן לא ייגרע, ולא על כך שאל רב לר' חייא נשים במאי זכיין, כי התורה ניתנה לכולם, ולכל אחד ואחת יש בה חלק.

כדי להבין מושג זה יש להרחיב מעט, יש אנשים החיים בתחושה שהתורה שייכת רק לאברכים ובני תורה, אבל נשים מה להן ולזה... יש החושבים שהתורה נמצאת בגבולות פיזיים כאלו ואחרים, ומכאן ואילך מדובר בעולם של חולין שאין לו כל קשר לתורה, יש אנשים שאצלם התורה שייכת לגבולות ההלכה, עשה ולא

תעשה, וכל מה שמעבר לכך אינו שייך לעניין, יש הרואים בתורה מקור השראה, יש הרואים בתורה ספר היסטוריה וחוקים, ועוד כהנה וכהנה, אבל האמת היא שכל אלו, מכל צדי המתרס לוקים בהבנת מהותה של המתנה הגדולה שקיבלנו בחג מתן תורתנו.

מורה מורנו הרש"ר הירש זצ"ל בתיאוריו על מהותה של התורה הקדושה נותן לנו אפשרות להבין קצת יותר, מה היא אותה מתנה שקיבלנו. זיקת התורה לאדם המצוי – בכל התורה כולה לא תמצא דבר שאינו נוגע לאדם בכל גווניו, מצביו ותחושותיו. אין לך דבר בתורה שאינו נוגע לאדם בחייו כיחיד וביחסיו עם החברה והמדינה. בשום פנים לא יוכל אדם להצביע על דבר בתורה ולטעון, שהוא רחוק ממנו וכי הוא חסר כל ערך ממשי לגביו. על פי התורה מכיר כל אדם את תפקידו בחיים, ולאורה הוא רואה בבהירות את מהותם של כל העצמים ותפקידם בבריאה, והוא לומד להתבונן ולהבין את העולם בתור בריאתו של ה', ואת מקומו שלו בבריאה. כך נפתרות לפניו כל חידות העולם, האנושות והעמים, והוא מגיע לכלל הבנה רוחנית וכח מוסרי איתן לעשות את דרכו בחיים כאדם חושב ומתבונן.

היפלא, איפוא, שמשוררי האומה וחכמיה מפליגים כל כך בשבחה של תורה ומרבים עליה דברי הערכה ומחשבה? חוקי התורה ממלאים את כל הווייתו של האדם והיא שופעת עליו אורה ושמחה. "תורת ה' תמימה משיבת נפש, עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, פקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברה מאירת עינים, יראת ה' טהורה עומדת לעד, משפטי ה' אמת צדקו יחדו, הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים" (תהלים יט, ח-יא). התורה היא הנכס היקר והנשגב ביותר.

תורת האדם ועושר גווניה – התורה מגוונת כמו החיים עצמם. היא אינה מוגבלת ואינה ניתנת לצמצום, כמו כל ההתפחויות בחיים. היא הורתם ויולדתם של החיים, והיא המחנכת ומדריכה אותם. היא מקיפה את כל החיים, על כל גווניהם, נסיבותיהם ותמורותיהם.

"וזאת תורת האדם" (שמואל-ב, ז, יט). ברם תורה זו מכילה את הכל במובן הרחב והנשגב ביותר. אלוקים כבורא היקום, כמחוקק, כשופט, כאבי האנושות, כמחנך ומדריך, כמנהיג הטבע ותולדות האדם, גילוי השכינה בהפעלת תהליכי הטבע, ותפקיד האדם במסגרת הטבע ובמסגרת תולדות האנושות לתקופותיה – זה תוכנה של התורה. ולכן היא פונה לכל אחד מאתנו ואומרת לנו: "לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא... כי קרוב אליך הדבר מאד בפיוך ובלבבך לעשתו" (דברים ל, יא, יד). אין בתורה דבר אשר הוא נשגב מבינתך ואשר לא תוכל לעשותו בלבבך וברוחך.

(כתבי רש"ר הירש - יסודות החינוך חלק ב', עמ' קנז, קפד-קפה).

בתורה יקרה זו, המקיפה הכל, וממלאת את כל הווייתו של האדם ושופעת עליו אורה ושמחה, יש לכל אחד ואחת חלק שווה ומלא.

מבחן הנאמנות

דוגמה הנותנת לנו הצצה ליקרת התורה, בה ניתן לראות את אלוקים כבורא, כמחוקק, כשופט, כאבא, כמחנך ומדריך, היא פרשת סוטה (במדבר ה, יא-לא). פרשה זו טומנת בחובה את מבחן הנאמנות בין האדם לאלוקיו, ובין איש ואשתו. התורה מראה לנו את הדרך הנכונה לעבור את המבחן הקשה הזה.

"איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל" (במדבר ה, יב).

"כי תשטה אשתו" - שנו רבותינו אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה.. ופשוטו של מקרא כי תשטה, תט מדרכי צניעות ותחשד בעיניו (רש"י). התורה כותבת תשטה באות טי"ת ולא תסטה באות סמ"ך כדי להוסיף וללמדנו, שהסטיה כלומר הנטייה מדרך הצניעות נובעת מכך שנכנסת באדם רוח שטות, אדם הנמצא במצב של צלילות הדעת, לעולם לא יערער את כל מערכת היחסים שלו עם אלוקיו ועם בן זוגו, רק כדי להשיג תאוה רגעית.

"ועבר עליו רוח קנאה, וקנא את אשתו והוא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא לא נטמאה", הבעל התרה באשתו שלא תתיחד עם איש פלוני, והיא עברה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו.

"והביא האיש את אשתו אל הכהן, והביא את קרבנה עליה, עשירת האיפה קמח שערים, לא יצק עליו שמן ולא יתן עליו לבנה, כי מנחת קנאות הוא, מנחת זכרון מזכרת עון". קרבן שכל כולו נועד להמחיש את חומרת המעשים. קמח שעורים ולא חטים - כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה. "לא יצק עליו שמן" - שלא יהא קרבנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשתה בחושך. "ולא יתן עליו לבנה" - שהאמהות נקראות לבונה, והיא פירשה מדרכיהן. "מנחת קנאות" - מעוררת עליה שתי קנאות, קנאת המקום וקנאת הבעל (רש"י).

"ולקח הכהן מים קדשים בכלי חרש, ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים". "מים קדשים" - שקדשו בכיור, לפי שנעשה הכיור מנחשת מראות הצובאות, וזו פירשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במצרים תחת התפוח, וזו קלקלה לאחר תבדק בו. "בכלי חרש" - (סוטה ט). היא השקתה את הנואף יין משובח בכוסות משובחים, לפיכך תשתה מים המרים במקידה בזויה של חרס (רש"י).

הכהן מעמיד את האשה לפני ה', ופורע את ראשה על מנת לבזותה, הוא נותן על כפיה את המנחה, ומשביע אותה שלא שטתה, תוך שהוא מחזיק בידיה במים במרים המאררים.

"**וכתב** את האלות האלה הכהן בספר ומחה אל מי המרים". ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים (שבת קטז.). מדוע מצווה התורה לעשות צעד קיצוני ומזעזע למחות את שם ה' במים? כדי להדגיש את החשיבות העצומה של השלום בין איש לאשתו. ניתן להוסיף, שזה בא להמחיש את מה שאמרו חז"ל, איש ואשה זכו שכינה ביניהם (סוטה יז.), וכאן שלא זכו, אין שכינה ביניהם, איש ואשה שאינם שומרים על נאמנות, הרי הם מסלקים את השכינה, והרי זה כמו שמחו את שמו אל המים.

"**והשקה** את המים, והיתה אם נטמאה ותמעל מעל באישה, ובאו בה המים המאררים למרים, וצבתה בטנה ונפלה ירכה". המים באים בה ופוגעים בכל גופה, אם כן מדוע מדגישה התורה את הבטן והירך, לפי שהן התחילו בעבירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות.

"**ואם** לא נטמאה האשה וטהורה היא, וניקתה" מהמים המאררים, ולא עוד אלא "ונזרעה זרע" אם היתה יולדת בצער תלד בריוח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (סוטה כו.). מדוע מגיע לאשה זו שכר של "ונזרעה זרע", היא הרי חטאה בכך שהתיחדה עם איש פלוני אחרי שבעלה התרה בה על כך? התשובה היא, שכאשר "כי אלהים שופט" (תהלים עה, ח), כל הפרטים הכי קטנים נלקחים בחשבון, "והאשה ההיא תשא את עונה", שאם נטמאת תמות, ואם לא נטמאת תתבזה לעין כל, על שהעיזה פניה לעבור על התראת בעלה ונסתרה (ספורנו), האשה כבר נענשה על עונה בכך שהתבזתה לעין כל, ומשנענשה התכפר עונה, אבל על מה שחשדוה שנטמאה ולא היה בה, על כך מגיע לה פיצוי, ולכן "ונזרעה זרע".

"**ונקה** האיש מעון". מדוע נקי האיש מעון, הוא הרי חשד בה בדבר שלא היה בה? מסביר הספורנו, שהוא נקי מעון אף על פי שחשד בכשרה, כי היא זו שגרמה לו לחשוד בה, בכך שעברה על התראתו, וגרמה רגלים לדבר.

התורה הקדושה מלמדת אותנו בפרשה זו עד כמה חשובה הנאמנות לה', ולבן הזוג ששכינה שרויה ביניהם, וכאשר בני זוג נמצאים במבחן הנאמנות הגדול הזה, נותנת התורה לבני הזוג, תהליך בירור אמיתי, ותהליך חינוכי, שכולל בתוכו את כל הפרטים הקטנים, על מנת להמחיש את חומרת החטא, להעניש באופן שמדגיש בצורה הכי ברורה על מה הוא בא, ולהשיב את הזוגיות למסלול התקין במקרה שאכן מדובר בחשד שווא.